

MICHAEL LÖWY

Szociális Világforum, Belem, 2009. január

Mint ismeretes, a Szociális Világforumot (World Social Forum) társadalmi mozgalmak kezdeményezésére 2001-ben hozták létre a nyugati kapitalista világ pénzügyi és politikai elitje ünnepektől konferenciájának, a davosi Világgazdasági Fórum ellenpontjaként. A Szociális Világforum hamarosan a különböző népi mozgalmak – szakszervezetek, parasztszövetségek, nőmozgalmak, környezetvédő hálózatok –, emellett civil szervezetek, értelmiségiek és fiatalok fontos világtalálkozási helyévé vált, akiket a neoliberalizmus elutasítása („A világ nem árucikk!”) és a változásba vetett hit („Lehetséges egy másféle világ!”) egyesített. Valójában a Fórum csak a legláthatóbb része egy nagyobb áramlatnak, a Globális Igazság Mozgalomnak, amely a „mozgalmak mozgalmaként” született 1999-ben, a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) elleni tömeges tiltakozás eredményeként. A dél-brazíliai városban, Porto Alegreben tartott több találkozó után a Szociális Világforum Mumbaiba, majd Nairobibba költözött át, most pedig visszatért Brazíliába, ezúttal azonban a (Franciaországnál többszörösen nagyobb) Para tagállam fővárosába, az Amazonas menti Belembe.

A félkudarcként értékelhető, Nairobiban tartott találkozóval ellentétben az ideai találkozó nagyon sikeres volt: 130 ezer résztvevő, 2400 szekció, és sok érdekes vita jellemezte. A résztvevők fele Belemből és Para államból érkezett, körülbelül 30 százalékuk jött Brazília más területeiről, és 20 százalékuk más országokból, főleg Latin-Amerikából és Európából; a nagy távolság és a drága útiköltség ellenére néhányan el tudtak jönni Ázsiából és Afrikából is. A küldöttek között sok volt a fiatal és a nő, és most először vett részt a fórumon az Amazonas őserdeiből és az Andok hegyeiből érkezett, több ezer bennszülött. A párás forróság, ömlő trópusi eső és mindent elborító sár ellenére jó hangulatú és vidám volt a légkör. A Fórumnak két egyetemi kampusz – Para állam Szövetségi, illetve Mezőgazdasági Egyeteme – adott otthont, amelyek állítólag közel voltak egymáshoz, de majdnem lehetetlen volt a közöttük való mozgás. Egyetlen praktikus megoldás kínálkozott a két helyszín közötti közlekedésre: kis csónakok szállították az embereket az Amazonas egyik mellékfolyóján.

A legfontosabb események a Mezőgazdasági Egyetem területén felállított, hatalmas sátrakban zajlottak a kampusz bejáratától több kilométerre; szerencsére az e feljegyzés készítőjéhez hasonló, idősebb résztvevőknek „kerékpár-taxik” álltak a rendelkezésére.

A Fórum legnyilvánvalóbb jellemzője a *sokszínűség* volt: több ezer program zajlott a kapitalizmus elleni tömegrendezvényektől az eszperantó-

ról, vagy a szabad hozzáférésű szoftverekről tartott, kis szekciósülésig. Természetesen a viták középponti témája volt az Amazonas menti esőerdők sorsa és az itt élő bennszülöttek helyzete, így a találkozó első napja Pánamazóniai Fórum volt. Néhány egyéb téma is gyakran szerepelt a különböző vitákon és kerekasztal-megbeszéléseken, így például a pénzügyi és gazdasági válság, az ökológiai válság, az élelmiszerválság. A kialakult vélekedés szerint mindezen jelenségeknek közös gyökere van; a *civilizációs válság*, a nyugati kapitalizmus és a modern ipari civilizáció válsága. Saját nézőpontjukból e témát elemezték a bennszülött küldöttek, a környezetvédők, a marxisták és a feministák is.

Én előadóként és az előadások hallgatójaként az *ökoszocializmussal* foglalkozó gyűléseken és vitákon vettem részt. Ezek egyikét egy nagy sátorban tartották, mintegy ötszáz résztvevővel. Ezeken az összejöveteleken egy portugál és angol nyelven írt nemzetközi ökoszocialista kiáltványt osztogattak, és sokan akartak csatlakozni a brazil ökoszocialista hálózathoz.

Meghívott vendégként öt haladó latin-amerikai elnök látogatta meg a Fórumot: Luis Inacio da Silva (Brazília), Hugo Chaves (Venezuela), Evo Morales (Bolívia), Fernando Lugo (Paraguay), Rafael Correa (Ecuador). Résztvételük világosan jelezte a Fórum társadalmi és politikai fontosságát. Tízezer ember részvételével közös gyűlést tartottak az öt elnökkel, a következő napon pedig a társadalmi mozgalmak találkozóját szervezték meg azzal a négy elnökkel, akikről úgy gondolták, hogy illenek a Fórum antiimperialista és neoliberalizmus ellenes szellemiségéhez (ez utóbbi találkozóról hiányzott Lula, akit túl mérsékeltek és a nagytőkével túl előzékenynek tartottak).

A Belemi Szociális Világforum szellemisége nyíltan antikapitalista volt, nyilvánvalóbban és egyértelműbben, mint a korábbi találkozók. Az erős latin-amerikai baloldali mozgalmak és a gazdasági világválság szintén hozzájárultak a Fórum résztvevőinek radikalizálódásához. Ez érezhető a Fórum utolsó napján tartott különböző tematikus összejöveteleken elfogadott dokumentumokban, és különösen a társadalmi mozgalmak – Via Campesina, szakszervezetek, Climate Justice, World March of Women, stb. – elfogadott dokumentumban, amelyben a következő olvasható: „A kapitalizmus által okozott globális válsággal állunk szemben, amelynek ezen a rendszeren belül nincs megoldása. (...) Ennek a rendszernek az alapja a kizsákmányolás, a kegyetlen verseny, a magánérdekek közösségi érdekek elé helyezése, és a gazdagság eszeveszett felhalmozása, maroknyi milliárdos által. Ez a rendszer véres háborúkat robbant ki, táplálja az idegengyűlöletet, a rasszizmust és a vallási fundamentalizmust; fokozza a nők elnyomását és erősíti a társadalmi mozgalmak kriminalizálását. (...) A társadalmi emancipáció 21. századi folyamata keretében az ökológiai, szocialista és feminista mozgalmak a társadalmi érdekek megfelelő tulajdonformák támogatásával fel akarják szabadítani a társadalmat a termelési eszközök, a kommunikáció és szolgáltatások fölötti, tőkés uralom alól.”

A társadalmi mozgalmak dokumentuma nemzetközi megmozdulásokra is felszólít; a palesztinokkal való szolidaritásra (március 30.), a

DOKUMENTUM

NATO ellen (április 4.), a Földanyáért és az Élet piacósítása ellen (október 12.).

A Fórum természetesen nem helyettesítheti a társadalmi mozgalmakat, a politikai pártokat, vagy a (baloldali) kormányokat, de olyan különleges esemény, ahol a különböző származású és mesterségű emberek megbeszélhetik a tapasztalataikat és tanulhatnak egymástól. A Fórum az ellenállás és küzdelem nemzetközi kultúrájának, a gyakorlati javaslatok megbeszélésének és az utópiák kidolgozásának az éltető terepe. A résztvevők tudják, hogy a Fórum nem változtatja meg a világot és a fennálló hatalmat sem dönti meg, de hisznek abban, hogy az egész világon mindazok számára reményt és biztatást adhat, akik radikális alternatívákat keresnek; más szóval kis homokszemmé válik a Rendszer fogaskerekei között.

Fordította Nyilas Mihály